

УКРАЇНА

(19) **UA**

(11) **121874**

(13) **U**

(51) МПК

B23B 27/16 (2006.01)

G01B 5/02 (2006.01)

МІНІСТЕРСТВО
ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ І ТОРГІВЛІ
УКРАЇНИ

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

(21) Номер заявки: **u 2017 02554**

(22) Дата подання заявки: **20.03.2017**

(24) Дата, з якої є чинними
права на корисну
модель: **26.12.2017**

(46) Публікація відомостей
про видачу патенту: **26.12.2017, Бюл.№ 24**

(72) Винахідник(и):

**Кравченко Юрій Григорович (UA),
Дербаба Віталій Анатолійович (UA),
Пугач Руслан Сергійович (UA)**

(73) Власник(и):

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ
ЗАКЛАД "НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ
УНІВЕРСИТЕТ",
пр-кт Д. Яворницького, 19, м. Дніпро, 49000
(UA)**

(54) СПОСІБ ВИЗНАЧЕННЯ ДОВЖИНИ КОНТАКТА ЗЛИВНОЇ СТРУЖКИ З ЛЕЗОМ

(57) Реферат:

Спосіб визначення довжини контакта зливної стружки з передньою поверхнею леза включає задання товщини зрізу, переднього кута і коефіцієнта усадки стружки. Попередньо визначають кут зсуву, далі відносний зсув і потім кут текстури стружки, а довжину контакта стружки з лезом.

UA 121874 U

Корисна модель належить до обробки матеріалів різанням і призначена для використання при розрахунку сили і температури різання.

Відомий спосіб визначення довжини контакту зливної стружки з передньою поверхнею леза на основі товщини зрізу $a = s \cdot \sin \varphi$ (s - подача на оберт, φ - головний кут в плані), переднього кута γ і коефіцієнта усадки стружки k по формулі $l_\gamma = a \cdot k^{0.1} [k(1 - \operatorname{tg} \gamma + 1/\cos \gamma)]$ [Поладзе Т.Н. Прочность и износостойкость режущего инструмента. - М.: Машиностроение, 1982. - 320 с. - С. 12, формула (3)].

Недоліком такого способу є недостатньо точні результати визначення.

Найбільш близьким є спосіб визначення довжини контакту стружки з лезом, що включає задання товщини зрізу a , переднього кута γ і коефіцієнта усадки стружки k по модифікованій формулі

$$l_\gamma = a \cdot k^{0.1} [k(1 - \operatorname{tg} \gamma + 2/\cos \gamma)] \quad (1)$$

[Розенберг Ю.А. Методы аналитического определения деформации металла стружки при резании // Вестник машиностроителя. - 2001. - № 3. - С. 34-38. - С. 37, формула (21)].

Недолік цього способу полягає в неадекватності результатів визначення, особливо при наростоутворенні на передній поверхні і при негативних кутах леза.

В основу корисної моделі поставлена задача удосконалення способу визначення довжини контакту стружки з лезом, в якій введенням нових параметрів стружкоутворення і формування іншої моделі визначення досягається можливість підвищення точності отриманих результатів, в тому числі при наростоутворенні і негативних передніх кутах.

Поставлена задача вирішується тим, що у відомому способі визначення довжини контакту зливної стружки з передньою поверхнею леза, що включає задання товщини зрізу, переднього кута і коефіцієнта усадки стружки, згідно з корисною моделлю, попередньо визначають кут зсуву, далі відносний зсув і потім кут текстури стружки, а довжину контакту стружки з лезом визначають із співвідношення

$$l_\gamma = \frac{2a \cdot \cos(\phi - \gamma)}{\sin \phi \cdot \sin[2(\phi - \gamma + \psi)]},$$

де a - товщина зрізу; γ - передній кут; ϕ - кут зсуву; ψ - кут текстури.

Схема визначення довжини контакту стружки l_γ з передньою поверхнею леза A_γ зображена на кресленні:

P_v і P_n - координатна основна площина і площина різання; γ - передній кут леза; ϕ і P_ϕ - кут і площина зсуву; ψ і P_ψ - кут і площина текстури.

Ця схема стружкоутворення прийнята на основі відомих досліджень методом миттєвої зупинки процесу різання з наступним виготовленням мікрошліфів коренів стружки.

Процес відокремлення елемента зрізуваного шару товщиною a від заготовки здійснюється в результаті пластичної деформації зсуву під впливом сил зсуву в площині P_ϕ і тертя на поверхні A_γ , які утворюють поле напружень в чотирикутнику $ocde$.

Первинна деформація починається в зоні площини P_ϕ і закінчується в площині P_ψ , де осі від деформованих елементів з початковою формою квадрата під дією нормальних напружень стають витягнутими в одну лінію od . Сили гальмування сходу стружки на опорній поверхні A_γ призводять прилезову зону oe до вторинної деформації.

Як відомо, в обох зонах деформація супроводжується зміцненням матеріалу стружки, поле пружності якого обмежується прямокутним катетом de до площини P_ψ .

Вихідними даними визначення довжини l_γ постають товщина зрізу a , передній кут γ , кут зсуву ϕ і кут текстур ψ .

Спосіб виконується в наступному порядку.

Для заданих умов обробки (товщини зрізу a , швидкості різання v і переднього кута γ) попередньо експериментально визначить коефіцієнт усадки стружки (укорочення $k_L = L_s/L_c$ з довжиною зрізу L_s і стружки L_c або потовщення $k_a = a_c/a$ з товщиною зрізу a і стружки a_c).

Далі згідно з відомими в теорії різання формулах визначають кут зсуву

$$\operatorname{tg} \phi = \frac{\cos \gamma}{k - \sin \gamma} \quad (2)$$

і відносний зсув

$$\varepsilon = \frac{1}{\operatorname{tg} \phi} + \operatorname{tg}(\phi - \gamma) = \frac{k^2 - 2k \cdot \sin \gamma + 1}{k \cdot \cos \gamma}. \quad (3)$$

Потім визначають кут текстури після деформації зсуву по відомій в теорії пластичності формулі

$$\operatorname{tg} \psi = \frac{2}{\varepsilon + \sqrt{\varepsilon^2 + 4}}. \quad (4)$$

- 5 Моделювання визначення довжини l_γ здійснено з урахуванням параметрів трьох трикутників obc, ocd і ode (див. Фіг.).

1. Δobc. Із початкових умов $\angle obc = 90 - \gamma$ і в наслідку $\angle bco = 90 + \gamma - \phi$.

2. Δocd. $\angle ocd = 90 - (\gamma - \phi)$, а з урахуванням кута ψ отримуємо $\angle cdo = 90 - (\phi - \gamma + \psi)$.

Довжина площини зсуву $oc = l_\phi = a / \sin \phi$.

- 10 Із пропорції $\frac{l_\phi}{\sin \angle cdo} = \frac{l_\psi}{\sin \angle ocd}$ довжини площини текстури дорівнює

$$od = l_\psi = \frac{a \cdot \cos(\phi - \gamma)}{\sin \phi \cdot \cos(\phi - \gamma + \psi)}.$$

3. Δode. $\angle ode = 90^\circ$ як постановочний і тоді $\angle doe = 90 - (\phi + \psi) + \gamma$. При відомих l_ψ і $\angle doe$

довжина l_γ дорівнює: $oe = l_\gamma = \frac{l_\psi}{\cos \angle doe}$.

Остаточна пошукова довжина контакту визначається із співвідношення

15
$$l_\gamma = \frac{2a \cdot \cos(\phi - \gamma)}{\sin \phi \cdot \sin[2(\phi - \gamma + \psi)]}. \quad (5)$$

Результати визначення довжини контакту l_γ згідно з пропонованим (5) і відомого (1) співвідношень в широких межах швидкості різання v і переднього кута γ (основних параметрів впливу на макродеформацію стружки) для прикладу наведені в табл. 1 і 2 при точінні сталей 45 і 12X18H9T з різним рівнем оброблюваності.

- 20 Порівняльні дослідження виконані при однакових параметрах процесу різання (швидкостях v , товщині зсуву a , кутах γ) і відповідних параметрах стружкоутворення на основі попередньо визначених коефіцієнтів усадки k :

кутах зсуву ϕ по формулі (2);

відносних зсувах ε по формулі (3);

- 25 кутах текстури ψ по формулі (4).

Проведений аналіз показав у більшості випадків близьке (до 1-5 %) сходження отриманих результатів для обох способів при наявності двох відмінностей по точності визначення:

при низьких швидкостях v для відомого способу встановлено значне заниження значень довжини l_γ (1), особливо для випадку точіння сталі 45 при $v = 0,5$ м/с з наростоутворенням на

- 30 поверхні A_γ (на 25 %);

при негативних кутах у відомий спосіб призводить до завищених значень довжини l_γ (1) на 6-9 %.

Таблиця 1

Розрахункові значення довжини контакту стружки з лезом l_γ при точінні сталі 45 твердим сплавом T15K6 (товщ. зрізу $a = 0,25 \cdot 10^{-3}$ м)

Позначення параметрів		Результати визначення			
Швидкість v , м/с ($\gamma = 10^\circ$)		0,5	1,25	2	2,75
Коефіцієнт усадки k		2,7	2,2	2	1,9
Кут зсуву ϕ , град. (2)		21,3	25,9	28	29,7
Відносний зсув ε (3)		2,76	2,34	2,20	2,10
Кут текстури ψ , град. (4)		17,9	20,2	21,1	21,7
Довжина контакту $l_\gamma \cdot 10^{-3}$, м	(5)	1,57	1,15	0,99	0,95
	(1)	1,18	1,04	0,99	0,96
Передній кут γ , град. ($v = 2$ м/с)		-10	0	10	20
Коефіцієнт усадки k		2,5	2,25	2	1,75
Кут зсуву ϕ , град. (2)		20,2	24	28	33,7
Відносний зсув ε (3)		3,30	2,69	2,20	1,75
Кут текстури ψ , град. (4)		15,6	18,3	21,1	24,4
Довжина контакту $l_\gamma \cdot 10^{-3}$, м	(5)	1,25	1,13	0,99	0,90
	(1)	1,36	1,15	0,99	0,86

Таблиця 2

Розрахункові значення довжини контакту стружки з лезом l_γ при точінні сталі 12X18H9T твердим сплавом BK8 (товщ., зрізу $a = 0,31 \cdot 10^{-3}$ м)

Позначення параметрів		Результати визначення			
Швидкість v , м/с ($\gamma = 15^\circ$)		0,5	1	1,5	2,
Коефіцієнт усадки k		2	1,8	1,7	1,65
Кут зсуву ϕ , град. (2)		29	32	33,8	34,8
Відносний зсув ε (3)		2,05	1,91	1,83	1,80
Кут текстури ψ , град. (4)		22,1	23,2	23,7	24
Довжина контакту $l_\gamma \cdot 10^{-3}$, м	(5)	1,30	1,13	1,06	1,02
	(1)	1,20	1,11	1,05	1,02
Передній кут γ , град. ($v = 1$ м/с)		-5	5	15	25
Коефіцієнт усадки k		2,3	2	1,8	1,6
Кут зсуву ϕ , град. (2)		22,6	27	32	37,5
Відносний зсув ε (3)		2,92	2,35	1,91	1,52
Кут текстури ψ , град. (4)		17,2	20,2	23,2	26,3
Довжина контакту $l_\gamma \cdot 10^{-3}$, м	(5)	1,43	1,27	1,13	1,04
	(1)	1,52	1,27	1,11	0,99

Таким чином даний спосіб з урахуванням кута текстури ψ (4) і новим співвідношенням параметрів стружкоутворення (5) забезпечує більш точне визначення довжини контакту l_γ .

Перевага способу проявляється в його універсальності при визначенні довжини контакту стружки в умовах точіння сталей з низькими швидкостями різання і негативними передніми кутами.

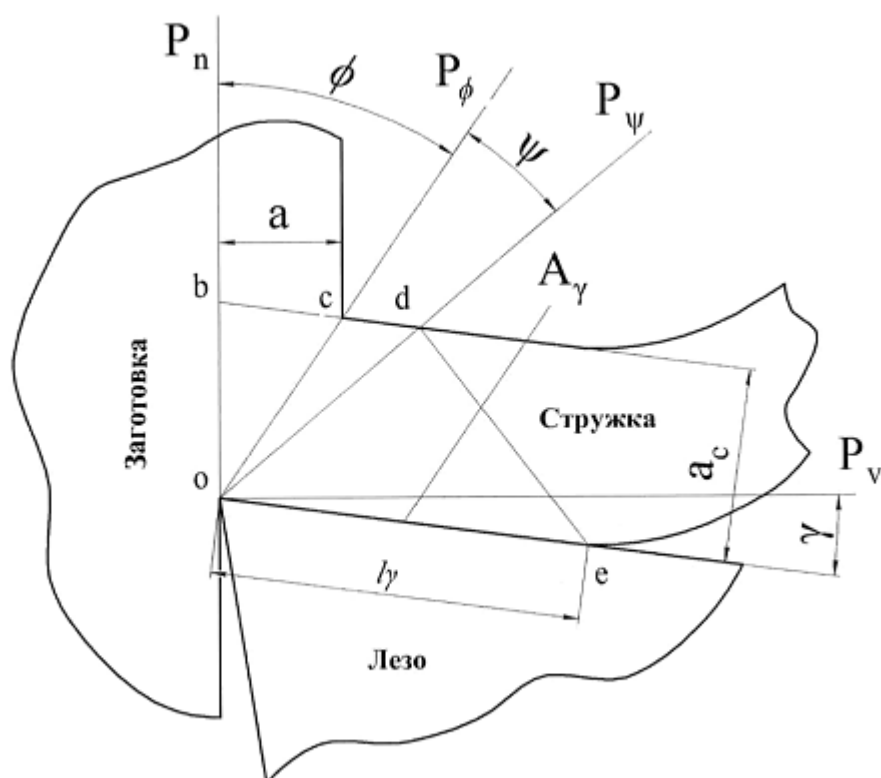
Позитивний ефект виявленого науково-технічного результату полягає в підвищенні точності визначення довжини контакту стружки з лезом, що в свою чергу сприяє удосконаленню аналітичних розрахунків сили і температури тертя на передній поверхні леза, моделі оптимізації параметрів процесу різання (з технічними обмеженнями по силі і температурі в тому числі) та їх управлінням як наслідок.

ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

- 5 Спосіб визначення довжини контакту зливної стружки з передньою поверхнею леза, що включає задання товщини зрізу, переднього кута і коефіцієнта усадки стружки, який **відрізняється** тим, що попередньо визначають кут зсуву, далі відносний зсув і потім кут текстури стружки, а довжину контакту стружки з лезом визначають із співвідношення:

$$l_{\gamma} = \frac{2a \cdot \cos(\phi - \gamma)}{\sin \phi \cdot \sin[2(\phi - \gamma + \psi)]},$$

де a - товщина зрізу; γ - передній кут; ϕ - кут зсуву; ψ - кут текстури.

Комп'ютерна верстка А. Крулевський

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, вул. М. Грушевського, 12/2, м. Київ, 01008, Україна

ДП "Український інститут інтелектуальної власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601